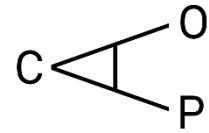

Correctielast centrale examens vo

Indeling van centrale examens vmbo-gl/tl, havo en vwo naar correctie-intensiteit

Correctielast centrale examens vo

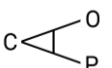
Indeling van centrale examens vmbo-gl/tl, havo en vwo naar correctie-intensiteit

Auteurs

Aafke Essen, Sjerp van der Ploeg, Jordi Vermeulen

© CAOP, Oberon, 2023

19 september 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	5
Managementsamenvatting	7
Inleiding.....	12
Hoofdstuk 1 - Onderzoeksmethode	16
Hoofdstuk 2 – Resultaten.....	21
Bijlage I Vragenlijst correctielast eindexamens	29
Bijlage II Facultatieve registratietabel	31
Bijlage III – Resultaten per examen	33

Voorwoord

Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) constateert dat de bij het inroosteren van de centrale examens gehanteerde uitgangspunten als knellend worden ervaren. Verschillende criteria strijden met elkaar om voorrang. De toenemende ontevredenheid over de plek van correctie-intensieve vakken, was voor CvTE aanleiding om CAOP en Oberon de correctielast te laten onderzoeken, teneinde een goed en actueel beeld te hebben van de correctielast. Dit rapport geeft de resultaten weer van onderzoek dat is uitgevoerd onder eerste correctoren van alle centrale examens vmbo-gl/tl, havo en vwo in het eerste tijdvak van 2023. Per examen is de correctielast bepaald, waarna het mogelijk werd de examens in te delen in vier categorieën: lage correctielast, minder correctie-intensief, correctie-intensief en zeer correctie-intensief.

Managementsamenvatting

Managementsamenvatting

CAOP en Oberon hebben in opdracht van het College voor Toetsen en Examens (CVTE) de correctielast onderzocht van alle centraal schriftelijke examens vmbo-gl/tl, havo en vwo. Het gaat om de eerste correctie van de centrale examens vmbo-gl/tl, havo en vwo in het eerste tijdvak van 2023 (11 mei t/m 30 mei 2023). Tot de correctielast bij de eerste correctie zijn bij dit onderzoek gerekend:

- De nakijktijd per examen. Dit is de tijd die de eerste corrector nodig had om bij een examen - bijvoorbeeld Frans vwo - de examenwerken van al zijn/haar kandidaten na te kijken.
- Per examen de overlegtijd van de eerste corrector met de tweede corrector. Het betreft hier overleg over het werk van alle kandidaten van de eerste corrector.

De correctielast betreft de optelsom van de nakijktijd en overlegtijd.

De onderzoeksvragen luiden:

1) Wat is de correctielast voor vakken die worden afgesloten met een centraal schriftelijk examen in het voortgezet onderwijs, uitgesplitst naar vak en naar onderwijssoort (vmbo-gl/tl, havo en vwo)?

2) In welke mate kunnen de examens op grond van de correctielast onderscheiden worden in zeer correctie-intensief, correctie-intensief en overig (op basis van vraag 1)? Waar liggen de grenzen tussen deze categorieën en hoe worden deze onderbouwd?

Voor beantwoording van deze vragen is gebruik gemaakt van zelfrapportage via vragenlijstonderzoek. Alle docenten die bij Examenblad.nl staan geregistreerd¹ (46123 docenten) kregen een oproep om in het eerste tijdvak hun nakijktijd bij te houden evenals de duur van het overleg met de tweede corrector, om deze informatie op een later tijdstip door te geven via een online vragenlijst. 6301 docenten gaven de gevraagde informatie door, waarmee de gemiddelde respons uitkomt op 13,6%. Deze respons maakt het mogelijk om betrouwbare conclusies te trekken over de gemiddelde correctielast per examen en examens in categorieën in te delen.

Correctielast per examen

In tabellen 1 t/m 3 op pagina's 9 en 10 is de gemiddelde correctielast per examen weergegeven², uitgedrukt in uren en uitgesplitst per onderwijssoort. De correctielast bestaat uit de totale nakijktijd van de examenwerken van alle kandidaten van een eerste corrector en daarbij opgeteld de duur van het overleg met de tweede corrector.

¹ Vrijwel elke docent met examenklassen heeft zich aangemeld voor mailings van Examenblad.nl.

² Examens waarbij minder dan tien docenten de vragenlijst hebben ingevuld, zijn niet meegenomen in de analyse, omdat bij een dergelijke lage respons geen betrouwbare gemiddelde correctielast kan worden berekend. Dit is het geval bij de volgende examens: Arabisch (vmbo-gl/tl, havo, vwo), dans (vmbo-gl/tl), drama (vmbo-gl/tl), filosofie (havo), Fries (vmbo-gl/tl, havo, vwo), muziek (vmbo-gl/tl, havo), Russisch (havo, vwo), Spaans (vmbo-gl/tl, havo, vwo) en Turks (vmbo-gl/tl, havo, vwo).

Indeling naar correctie intensiteit

Om de examens op grond van de correctielast te kunnen indelen in categorieën is per onderwijssoort nagegaan welke examens significant van elkaar verschillen wat betreft correctielast. Examens die niet significant van elkaar verschillen hebben een vergelijkbare correctielast en vallen in dezelfde categorie. Examens die wel significant van elkaar verschillen vallen niet in dezelfde categorie. Op deze wijze zijn examens met een vergelijkbare correctielast ingedeeld in een van vier categorieën: van laag naar zeer correctie-intensief³.

Uit de tabellen 1 t/m 3 valt op te maken dat de indeling naar correctielast verschilt per onderwijssoort. Zo is het examen geschiedenis 'minder correctie intensief' bij vmbo-gl/tl, terwijl het examen geschiedenis bij zowel havo als vwo valt in de categorie 'zeer correctie intensief'. Er zijn echter ook examens waarbij de correctieintensiteit telkens hetzelfde is, dus ongeacht onderwijssoort. Zo valt Nederlands bijvoorbeeld telkens in de categorie zeer correctie-intensief en hebben de examens Frans, Duits en Engels bij zowel vmbo-gl/tl als havo en vwo een lage correctielast.

Voor bepaalde examens⁴ geldt dat te weinig correctoren de vragenlijst hebben ingevuld om betrouwbaar de gemiddelde correctielast te kunnen bepalen. Die examens konden diensgevolge ook niet worden ingedeeld in een categorie (zie de kolom 'onbepaald' in de tabellen 1 t/m 3).

³ Sommige examens waren lastiger in te delen: ze verschilden qua correctielast niet significant van de examens in de ene categorie, maar ook niet significant van de examens in een andere categorie. Om deze examens toch te kunnen indelen is aan de hand van het betrouwbaarheidsinterval gekeken waar deze examens gemiddeld genomen het dichtste bij liggen. Zie tabel 1 op p.23, tabel 2 op p.25 en tabel 3 op p.27 voor de examens waarbij dit het geval is.

⁴ Dit is het geval bij de volgende examens: Arabisch (vmbo-gl/tl, havo, vwo), dans (vmbo-gl/tl), drama (vmbo-gl/tl), filosofie (havo), Fries (vmbo-gl/tl, havo, vwo), muziek (vmbo-gl/tl, havo), Russisch (havo, vwo), Spaans (vmbo-gl/tl, havo, vwo) en Turks (vmbo-gl/tl, havo, vwo).

Tabel 1⁵. Correctielast examens vmbo-gl/tl en indeling examens vmbo-gl/tl op basis van correctielast

Lage correctielast	Minder correctie-intensief	Correctie-intensief	Zeer correctie-intensief	Onbepaald
<6 uur	10 -13 uur	+/- 15 uur	+/- 18 uur	-
Frans (3)	Nask I (10)	Economie (14)	Nederlands (19)	Arabisch
Duits (5)	Biologie (11)	Beeldende vorming (15)		Dans
Engels (5)	Wiskunde (12)			Drama
Nask II (5)	Geschiedenis (12)			Fries
	Aardrijkskunde (12)			Muziek
	Maatschappijkunde (13)			Spaans
				Turks

Tabel 2⁶. Correctielast examens havo en indeling examens havo op basis van correctielast

Lage correctielast	Minder correctie-intensief	Correctie-intensief	Zeer correctie-intensief	Onbepaald
<6 uur	10-20 uur	20-25 uur	>25 uur	-
Frans (4)	Biologie (15)	Maatschappijwetenschappen (23)	Kunst (26)	Arabisch
Duits (5)	Natuurkunde (15)	Aardrijkskunde (24)	Nederlands (28)	Filosofie
Engels (5)	Wiskunde B (16)	Economie (24)	Geschiedenis (31)	Fries
	Tehatex (16)			Muziek
	Scheikunde (19)			Russisch
	Wiskunde A (20)			Spaans
	Bedrijfseconomie (20)			Turks

⁵ Dit is een bewerking van tabel 1 op p. 23. De correctielast in uren is hier per examen tussen haakjes toegevoegd. Zie voor de exacte correctielast tabel BIII.2.

⁶ Dit is een bewerking van tabel 2 op p. 25. De correctielast in uren is hier per examen tussen haakjes toegevoegd. Zie voor de exacte correctielast tabel BIII.3.

Tabel 3⁷. Correctielast examens vwo en indeling examens vwo op basis van correctielast

Lage correctielast	Minder correctie-intensief	Correctie-intensief	Zeer correctie-intensief	Onbepaald
< 6 uur	10-20 uur	20-25 uur	+/- 25 uur	-
Frans (4)	Grieks (11)	Wiskunde A (20)	Geschiedenis (25)	Arabisch
Engels (5)	Biologie (14)	Natuurkunde (20)	Nederlands (27)	Filosofie
Duits (5)	Tehatex (16)	Bedrijfseconomie (20)		Fries
Wiskunde C (6)	Latijn (17)	Scheikunde (21)		Russisch
Muziek (8)		Kunst (21)		Spaans
		Wiskunde B (21)		Turks
		Aardrijkskunde (23)		
		Economie (23)		
		Maatschappijwetenschappen (24)		

⁷ Dit is een bewerking van tabel 3 op p. 27. De correctielast in uren is hier per examen tussen haakjes toegevoegd. Zie voor de exacte correctielast tabel BIII.4.

Inleiding

Inleiding

Bij het opstellen van het examenrooster voor de centrale examens in het voortgezet onderwijs wordt rekening gehouden met een groot aantal factoren. De correctielast voor docenten is één van die factoren. De toenemende ontevredenheid onder docenten over de plek van correctie-intensieve vakken in het rooster, was voor CvTE aanleiding om CAOP en Oberon onderzoek te laten doen naar de correctielast van alle centrale examens vmbo-gl/tl, havo en vwo.

Voor achtergrondinformatie gaan we hier in op de totstandkoming van het examenrooster. Ieder jaar maakt de roosteradviescommissie een conceptrooster, in opdracht van het CvTE. Voor deze commissie draagt het Platform voor examensecretarissen (PLEXS) commissieleden voor, dat zijn examensecretarissen uit het voortgezet onderwijs. Na opstelling van het conceptrooster zorgt het CvTE voor afstemming met DUO, Cito, LAKS en OCW. Hierna volgt vaststelling en publicatie van het definitieve rooster.

Het rooster voor het eerste tijdvak moet aan drie eisen voldoen:

- Voor de normering hebben de examens moderne vreemde talen (m.u.v. Frans vwo) een test vlak na afname van het examen, een zogeheten posttest. Om die reden hebben deze examens een plek voorin het rooster, zodat er genoeg ruimte is voor de organisatie van de posttest.
- Als één van de eerste examens staat een vak met veel kandidaten per schooltype, zodat het voor scholen mogelijk is om nog één keer voor alle leerlingen mededelingen te doen over de examenperiode.
- In Europees Nederland en in de Cariben worden dezelfde examens afgenomen in een verschillende tijdzone. Examens die in het rooster in de ochtend staan, kunnen in Caribisch Nederland niet worden afgenomen vanwege het risico op schending van de geheimhouding. Daarom worden zo veel mogelijk examens in de middag ingeroosterd, zodat kandidaten in Caribisch Nederland deze examens gelijktijdig met de kandidaten in Europees Nederland kunnen maken.

Naast deze eisen zijn er nog verschillende punten⁸ waarmee bij het plannen rekening wordt gehouden. Dat rekening houden gebeurt zoveel als mogelijk, want het aantal beschikbare roosterdagen is beperkt. Een belangrijk aandachtspunt is bijvoorbeeld spreiding van de door de leerling als zwaar ervaren examens. Ook de reeds genoemde correctielast van correctoren wordt meegewogen bij de planning. Het is dus van groot belang dat het CvTE een actueel en goed beeld heeft van de correctielast van correctoren per examen. Daartoe heeft CvTE onderzoeksbureaus CAOP en Oberon onderzoek laten uitvoeren naar de eerste correctie van centrale examens vmbo-gl/tl, havo en vwo in het eerste tijdvak van 2023 (11 mei t/m 30 mei 2023).

⁸ Zie voor een opsomming van de aandachtspunten: <https://www.examenblad.nl/2023/onderwerpen/rooster-toelichting-uitgangspunten>

Onderzoek met als resultaat een onderbouwd onderscheid tussen examens met een zeer hoge en examens met een hoge correctielast moet de roosteradviescommissie meer helderheid en handvatten geven om tegemoet te komen aan de wens van docenten. Het gaat daarbij om de wens de zeer correctie-intensieve vakken voorin het examenrooster te plaatsen en de correctie-intensieve vakken niet te ver achterin het rooster.

De onderzoeksvragen luiden:

1. Wat is de correctielast voor vakken die worden afgesloten met een centraal schriftelijk examen in het voortgezet onderwijs, uitgesplitst naar vak en naar onderwijssoort (vmbo-gl/tl, havo en vwo)?
2. In welke mate kunnen de examens op grond van de correctielast onderscheiden worden in zeer correctie-intensief, correctie-intensief en overig (op basis van vraag 1)? Waar liggen de grenzen tussen deze categorieën en hoe worden deze onderbouwd?

Eerste correctie

Voor het doel van het onderzoek is het niet nodig om per examen de totale correctielast in kaart te brengen, oftewel van de eerste en tweede correctie samen. Voor het indelen van examens in categorieën op basis van correctielast volstaat het om alleen te kijken naar de eerste correctie. Immers, examens waarvan de eerste correctie zeer correctie-intensief is, hebben ook bij de tweede correctie een zeer hoge correctielast. Hetzelfde geldt voor examens met een lagere correctie-intensiteit (of 'correctielast').

Correctielast

Voor het vaststellen van de correctielast bij de eerste correctie analyseerden CAOP en Oberon in opdracht van CvTE de volgende twee onderdelen⁹:

- De nakijktijd per examen. Dit is de tijd die de eerste corrector besteedt aan het nakijken van de examenwerken van al zijn/haar kandidaten.
- De overlegtijd van de eerste corrector met de tweede corrector. Het betreft hier dus overleg over het werk van de kandidaten van de eerste corrector.

De correctielast betreft de optelsom van deze onderdelen, dus totale nakijktijd en overlegtijd.

Bij examens met een lage correctie-intensiteit kan het zijn dat de docent van relatief weinig kandidaten het examenwerk hoeft na te kijken. Ook kan het zijn dat het nakijken van een examenwerk relatief weinig tijd kost, en dat hierdoor de correctielast gering is. Het omgekeerde geldt voor examens met een hoge correctie-intensiteit: het kan gaan om examens met relatief veel kandidaten en/of er is relatief veel tijd nodig om een examenwerk te corrigeren.

⁹ Andere activiteiten in het kader van de eerste correctie worden in dit onderzoek niet tot correctielast gerekend, zoals het bestuderen of zelf maken van het examen, overleg over de beoordeling met collega's of het bijwonen van een examenbespreking van de vakvereniging. Ook administratieve handelingen zoals het inscannen van examens en het invoeren van scores van de kandidaten maken bij dit onderzoek geen deel uit van de correctielast.

Dit onderzoek naar de correctielast kent een andere methodologie dan eerdere onderzoeken waarin de correctielast van de examens is berekend.¹⁰ Dat betekent dat de uitkomsten van dit onderzoek niet direct kunnen worden vergeleken met de uitkomsten uit die eerdere onderzoeken. Relevant daarbij is dat in dit onderzoek er een scherpe definitie geldt wat wel en niet onder de correctielast valt (totale nakijktijd plus overleg met tweede corrector, geen voorbereidingstijd e.d.), dat alle examens in het onderzoek zijn meegenomen (dus geen selectie zoals in onderzoek van Cito), dat docenten gericht en direct zijn benaderd via Examenblad (dus geen open link zoals bij onderzoek van FvOv en geen verzoek aan sectieleiders op scholen om vragenlijsten te verspreiden zoals in onderzoek van Cito) en dat hier de correctielast per examen wordt berekend (en niet één gemiddelde voor alle correctoren van alle vakken tezamen, zoals in het SEO onderzoek).

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 beschrijft de gehanteerde onderzoeksmethode, en de gehanteerde vragenlijst is opgenomen in bijlage I. De resultaten volgen in hoofdstuk 2, waarbij de correctielast van de examens per onderwijssoort (vmbo-gl/tl, havo en vwo) is weergegeven. Gedetailleerde gegevens per examen evenals informatie over voorbereiding op het nakijken, over facilitering van de correctie door de school en over vaak voorkomende combinaties van examens zijn opgenomen in bijlage III.

¹⁰ Drie recente onderzoeken in chronologische volgorde:

Kuhlemeier & Van der Molen (2016). *De praktijk van de eerste en tweede correctie van het CSE. Technische rapportage van de landelijke enquête van 2016 in vergelijking met 2011*, Arnhem: Cito.

FvOV (2017). *Monitor correctie centrale examens* <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-828524.pdf>

Van den Berg, De Graaf & Bussink (2019). *Correctiepraktijk en -proces van het Centraal Schriftelijk Examen 2018*, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

Hoofdstuk 1

Hoofdstuk 1 - Onderzoeksmethode

Per onderzoeksvraag wordt hier ingegaan op de methode van gegevensverzameling en onderzoeksmethodiek.

Vraag 1:

Wat is de correctielast voor vakken die worden afgesloten met een centraal schriftelijk examen in het voortgezet onderwijs, uitgesplitst naar vak en naar onderwijssoort (vwo, havo en vmbo-gl/tl)?

Zelfrapportage via vragenlijst Examenblad.nl

Dit onderzoek richt zich op alle centraal schriftelijke examens vmbo-gl/tl, havo en vwo. Dat zijn 69 eindexamens in totaal, 20 examens voor vmbo-gl/tl, 23 havo-examens en 26 vwo-examens.

In lijn met eerdere onderzoeken naar de correctie van eindexamens (Cito, 2016, FvOv, 2017, SEO, 2018¹¹) is gekozen voor zelfrapportage door docenten. Het gaat om docenten die als eerste corrector hun eigen kandidaten nakijken (dus geen Staatsexamens vo). Hiervoor is gebruik gemaakt van het bestand met ruim 46.000 docenten gl/tl (ruim 14.000), havo (bijna 16.000) en vwo (16.000) van Examenblad.nl. Dit bestand bevat de mailadressen van docenten die zich hebben geregistreerd voor mailings van Examenblad; vrijwel iedere docent met een examenklas heeft zich hiervoor geregistreerd.

Zelfrapportage is nauwkeuriger als docenten vanaf de aanvang van hun correctiewerk bijhouden hoeveel tijd zij spenderen aan het corrigeren, in plaats van dat ze zich dat achteraf moeten herinneren. Om die reden ontvingen alle docenten die zijn aangemeld voor mailings van Examenblad alsmede de (plaatsvervangende) examensecretarissen al in maart en in mei 2023 informatie over dit onderzoek. Docenten is toen verzocht om bij de komende eerste correctie in het eerste tijdvak hun correctielast bij te gaan houden, om daarmee een bijdrage te leveren aan toekomstige examenroosters die zoveel als mogelijk rekening houden met de correctielast van docenten. Bij aanvang van het eerste tijdvak ontvingen docenten de link naar de online vragenlijst waar ze de zelf bijgehouden correctielast konden invullen. Omdat de correctielast bestaat uit de totale nakijktijd en overleg met de eerste corrector, kon het invullen van de survey pas plaatsvinden nadat dit overleg was afgerond.

Docenten konden de vragenlijst invullen vanaf 16 mei 2023, vijf dagen na de start van het eerste tijdvak, tot 17 juni 2023, twee weken na het einde van het eerste tijdvak.

¹¹ Kuhlemeier & Van der Molen (2016). *De praktijk van de eerste en tweede correctie van het CSE. Technische rapportage van de landelijke enquête van 2016 in vergelijking met 2011*, Arnhem: Cito.

FvOV (2017). *Monitor correctie centrale examens* <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-828524.pdf>

Van den Berg, De Graaf & Bussink (2019). *Correctiepraktijk en -proces van het Centraal Schriftelijk Examen 2018*, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

Voor een zo hoog mogelijke respons zijn gedurende het eerste tijdvak generieke herinneringen gestuurd. Daarnaast is een gerichte herinnering (oproep tot invullen voor specifiek examen) gestuurd naar docenten van examens¹² waarbij de respons onvoldoende was.

Correctielast

De eerste correctoren van examens gl/tl, havo en/of vwo gaven hun correctielast in het eerste tijdvak door via een online vragenlijst (zie bijlage I). Met de volgende twee items is de correctielast opgevraagd:

(1) *Nakijktijd: Hoeveel tijd nam de eerste correctie van uw kandidaten voor het examen [vak, afdeling¹³] in het eerste tijdvak in beslag? Het gaat dus om de totale nakijktijd tijdens de eerste correctie voor al uw kandidaten van dit examen.*

(2) *Overleg tweede corrector: Hoelang duurde het overleg met de tweede corrector? Het gaat hier om het overleg over uw kandidaten in het eerste tijdvak waarvoor u de eerste correctie deed voor het examen.*

Voor iedere docent is de correctielast berekend door de nakijktijd en de tijdsduur van het overleg met de tweede corrector bij elkaar op te tellen. Een docent doet bijvoorbeeld 11 uur over het nakijken van de examens en overlegt vervolgens 2 uur met de tweede corrector. Dit levert een correctielast op van $11+2 = 13$ uur. Deze rekensom is gemaakt voor alle eerste correctoren van een examen, waarna per examen de gemiddelde correctielast kon worden vastgesteld.

Docenten die meer dan één examen nakeken¹⁴ is gevraagd de vragenlijst in te vullen voor het examen dat de meeste nakijktijd in beslag nam.

¹² Voor de gerichte herinnering is nagegaan bij welke examens met een zeer intensieve, intensieve en gemiddelde correctielast de respons nog onvoldoende was. Alleen docenten van die examens ontvingen via Examenblad.nl een gerichte herinnering, omdat aangenomen mag worden dat examens die in eerder onderzoek als niet-intensief zijn bestempeld dat nu nog steeds zijn, en omgekeerd. De indeling naar intensiteit is afkomstig van CvTE en gebaseerd op onderzoek van Kuhlemeier et. al uit 2016 en FvOv uit 2017. Zeer intensief: Nederlands, geschiedenis. Intensief: scheikunde, aardrijkskunde (vwo), natuurkunde (vwo), biologie (vwo), tehatex (havo), economie (GT). Gemiddeld: wiskunde, biologie (havo), natuurkunde (havo), beeldende vakken GT.

¹³ De respondent ziet bij “[...]” het examen en het onderwijstype staan dat hij in een eerdere vraag zelf heeft opgegeven.

¹⁴ Een deel van de correctoren kijkt meerdere examens na. Meestal gaat het om hetzelfde vak, maar verschillende onderwijssoorten (bijvoorbeeld de combinatie natuurkunde havo en natuurkunde vwo) en voor een kleiner deel gaat het echt om verschillende vakken (bijvoorbeeld de combinatie biologie vmbo-gl/tl en wiskunde vmbo-gl/tl).

Input van stakeholders

Voorafgaand aan de verspreiding van de definitieve vragenlijst is advies gevraagd aan stakeholders met veel ervaring met eindexamens. Het ging hier om examensecretarissen, leden van vaststellingscommissies¹⁵, en om een lid van de Federatie van Onderwijsvakorganisaties (FvOv).

Op basis van input van deze stakeholders zijn in de survey en in mailings aan docenten over de survey de volgende drie aanpassingen doorgevoerd:

- Instructies en registratietabel

Stakeholders adviseerden duidelijke instructies mee te geven m.b.t het bijhouden van de nakijktijd, om over- of onderrapportage te voorkomen. Vanwege dit advies en om het bijhouden voor docenten te vergemakkelijken, ontvingen docenten voorafgaand aan de examenperiode twee facultatieve registratietabellen (zie bijlage II). Afhankelijk van de wijze van nakijken (horizontaal: vraag per vraag, of verticaal: examenwerk na examenwerk) konden ze gebruik maken van een van de twee tabellen, of kiezen voor een eigen wijze van registratie.

- Voorbereidingstijd

Stakeholders adviseerden om in de survey niet alleen te vragen naar nakijktijd en overleg met de tweede corrector over de beoordeling van de eigen kandidaten, maar ook naar de voorbereiding van de eerste corrector op zijn correctiewerk. Bij voorbereiding gaat het om zaken als het zelf maken van het examen, het bijwonen van een eventuele examenbespreking¹⁶ en overleg met collega's (niet de tweede corrector) over de puntentoekening. Door ook hiernaar te vragen is de verwachting dat respondenten bij de vraag naar nakijktijd eerder hun zuivere, daadwerkelijke nakijktijd invullen, zonder hun eventuele voorbereidingstijd hierbij opgeteld.

De opgegeven voorbereidingstijd is niet gebruikt voor het berekenen van de totale correctielast. De voorbereidingstijd maakt immers geen deel uit van de correctielast die CvTE in kaart wil hebben gebracht. De vraag naar voorbereidingstijd diende uitsluitend om de nakijktijd zo 'zuiver' mogelijk in kaart te brengen.

- Ervaring van de corrector

De stakeholders is gevraagd of de ervaring van docenten met het corrigeren van eindexamens van invloed is op de correctielast. Als dat het geval is, en een bepaald vak of examen relatief veel onervaren correctoren heeft, dan is dat een relevant gegeven. De correctielast van het examen zou in volgende schooljaren dan aanzienlijk anders kunnen zijn, aangezien de correctoren dan meer ervaring hebben. Volgens de stakeholders maakt het aantal jaren ervaring als corrector doorgaans niet uit voor de correctielast. Wel kan het zijn dat docenten die voor het eerst examens nakijken daar gemiddeld wat meer tijd voor nodig hebben. Om die

¹⁵ Vaststellingscommissies beoordelen in opdracht van CvTE examenopgaven, stellen examens vast en geven advies over de normering.

¹⁶ Bij het bijwonen van een examenbespreking van de vakvereniging is niet altijd sprake van voorbereiding op het correctiewerk; sommige docenten hebben dan al (gedeeltelijk) nagekeken.

reden is er in de survey een vraag opgenomen of docenten dit jaar voor het eerst examens nakijken.

Vraag 2:

In welke mate kunnen de examens op grond van de correctielast onderscheiden worden in zeer correctie-intensief, correctie-intensief en overig (op basis van vraag 1)? Waar liggen de grenzen tussen deze categorieën en hoe worden deze onderbouwd?

Op basis van de gegevens die door docenten is aangeleverd is de correctielast per examen bepaald. Die last bestaat uit de totale nakijktijd van alle kandidaten per docent en uit de duur van het overleg met de tweede examinerator. Voor ieder examen hebben we de gemiddelde correctielast berekend en de bijbehorende spreiding (standaarddeviatie). Vervolgens hebben we met een variantieanalyse (ANOVA) met paarsgewijze vergelijking gekeken welke examens qua correctielast wel en niet significant van elkaar verschillen. Examens die niet significant van elkaar verschillen zijn vergelijkbaar qua correctielast, terwijl examens die wel significant van elkaar verschillen qua correctielast niet vergelijkbaar zijn. Op die manier zijn clusters te maken van examens met een vergelijkbare correctielast van laag naar zeer intensief.

Hoofdstuk 2

Hoofdstuk 2 – Resultaten

2.1 Respons

In totaal zijn 46123 docenten aangeschreven en 6301 docenten hebben de vragenlijst ingevuld. In bijlage III tabel BIII.1 is een overzicht opgenomen van het aantal docenten dat heeft gerespondeerd, uitgesplitst naar examen. De gemiddelde respons ligt op 13,6%. Bij sommige examens is de respons lager (bijvoorbeeld Frans vmbo, havo en vwo met 6 à 7%) en bij andere examens is de respons juist hoger (natuurkunde vwo met ruim 30% of beeldende vorming vmbo met 23% bijvoorbeeld). De totale respons voldoet om vrij precieze berekeningen te maken van de gemiddelde correctielast per examen, en zodoende tot betrouwbare uitspraken te komen over de verschillen in correctie-intensiteit.

Examens waarbij minder dan tien docenten de vragenlijst hebben ingevuld, zijn niet meegenomen in de analyse, omdat bij een dergelijke lage respons geen betrouwbare gemiddelde correctielast kan worden berekend. Dit is het geval bij de volgende examens: Arabisch (vmbo-gl/tl, havo, vwo), dans (vmbo-gl/tl), drama (vmbo-gl/tl), filosofie (havo), Fries (vmbo-gl/tl, havo, vwo), muziek (vmbo-gl/tl, havo), Russisch (havo, vwo), Spaans (vmbo-gl/tl, havo, vwo) en Turks (vmbo-gl/tl, havo, vwo).

2.2 Correctielast: totale nakijktijd plus overleg met tweede corrector

De correctielast bestaat uit de totale nakijktijd van alle kandidaten per docent en de benodigde tijd voor overleg met de tweede examinerator. Ter illustratie: een docent die 12 uur doet over het nakijken van alle examens voor een vak en vervolgens 3 uur overlegt met de tweede examinerator, heeft een correctielast van $12 + 3 = 15$ uur. Deze rekensom is gemaakt voor alle docenten. Vervolgens hebben we voor ieder examen de gemiddelde correctielast berekend, uitgesplitst per onderwijssoort. In bijlage III (tabellen BIII.2 t/m BIII.4) zijn de gegevens per examen opgenomen. Hier hebben we voor de vergelijking met eerdere onderzoeken ook nog toegevoegd hoe lang docenten gemiddeld doen over het nakijken van één examen. Dit hebben we berekend door de totale opgegeven nakijktijd te delen door het aantal kandidaten. Bijvoorbeeld een totale nakijktijd van 10 uur verdeeld over 20 kandidaten levert een gemiddelde nakijktijd per kandidaat op van $10/20 = 0,5$ uur (of 30 minuten).

Vervolgens hebben we met een ANOVA met paarsgewijze vergelijking gekeken welke examens qua correctielast wel en niet significant van elkaar verschillen. Examens die niet significant van elkaar verschillen, zijn vergelijkbaar qua correctielast, terwijl examens die wel significant van elkaar verschillen in een ander cluster horen van correctielast. Zo is het mogelijk om examens op te delen in verschillende clusters variërend van een lage correctielast tot zeer correctie-intensief.

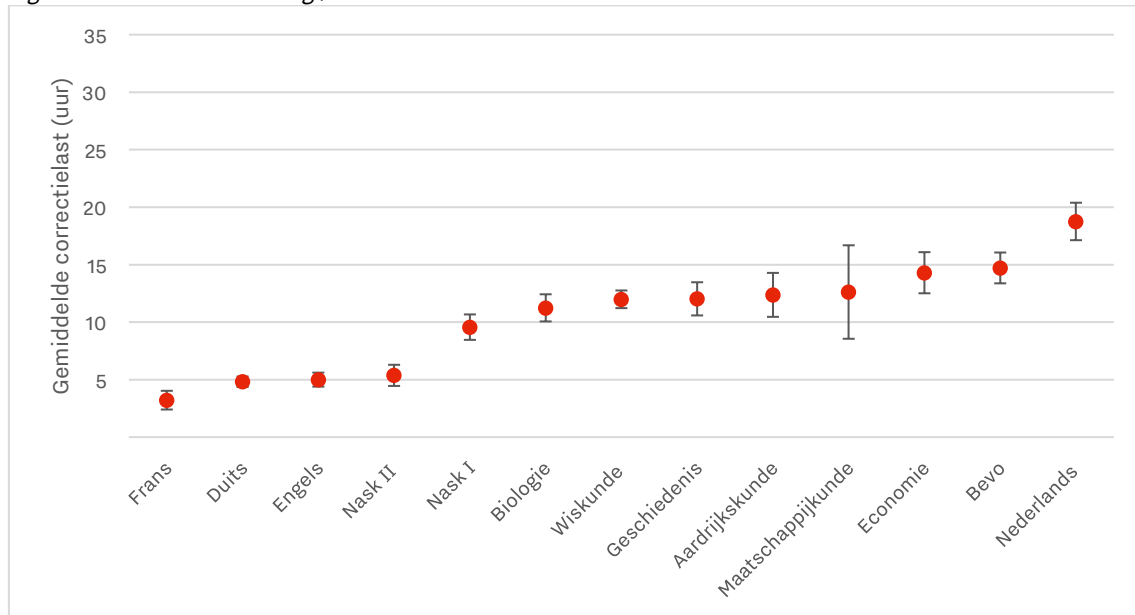
In de rest van dit hoofdstuk presenteren we de correctielast per onderwijssoort.

2.2.1 Vmbo

In figuur 1 is de gemiddelde correctielast voor de examens in het vmbo-gl/tl weergegeven met een 95% betrouwbaarheidsinterval. Docenten hebben niet allemaal dezelfde correctielast. Daarom zijn spreidingsbalkjes weergegeven rondom het gemiddelde. Een kleine spreiding

betekent dat docenten bij een examen ongeveer dezelfde correctielast rapporteren, terwijl een grote spreiding betekent dat er bij het examen grotere verschillen bestaan tussen de correctielast die docenten rapporteren.

Figuur 1 Correctielast vmbo-gl/tl

Uit de analyse komen vier clusters van examens naar voren (zie tabel 1). We vonden dat de correctielast van het examen Nederlands significant hoger was dan die van alle andere examens (ongeveer 18 uur). De examens beeldende vorming en economie hadden daarna de hoogste correctielast en duiden we daarom aan als correctie-intensief (ongeveer 15 uur). Deze examens verschillen significant van de minder correctie-intensieve examens nask I, biologie en wiskunde.

De examens aardrijkskunde, geschiedenis en maatschappijkunde verschilden niet significant van de minder correctie-intensieve examens, maar ook niet significant van de correctie-intensieve examens. Om ze toch toe te kunnen wijzen aan een cluster hebben we aan de hand van het betrouwbaarheidsinterval gekeken waar deze examens gemiddeld genomen het dichtste bij liggen. De gemiddelde correctielast van geschiedenis is 12,03. Dat ligt dichterbij de gemiddelde correctielast van wiskunde (cluster minder correctie intensief), dan van economie (cluster correctie-intensief). Daarom is besloten dat geschiedenis bij de minder correctie-intensieve vakken hoort (10-13 uur). Deze methode is gevolgd voor ieder vak dat tussen twee clusters invalt.

Tot slot was de correctielast van de examens Frans, Duits, Engels en nask II duidelijk (significant) lager dan voor de andere examens (minder dan 6 uur). Daarnaast blijken 7 examens niet in te delen in een cluster vanwege de te lage respons.

Tabel 1 Indeling examens vmbo-gl/tl op basis van correctielast

Lage correctielast	Minder correctie-intensief	Correctie-intensief	Zeer correctie-intensief	Onbepaald
<6 uur	10 -13 uur	+/- 15 uur	+/- 18 uur	-
Frans	Nask I	Economie	Nederlands	Arabisch
Duits	Biologie	Beeldende vorming		Dans
Engels	Wiskunde			Drama
Nask II	Geschiedenis ¹⁷			Fries
	Aardrijkskunde ¹⁸			Muziek
	Maatschappijkunde ¹⁹			Spaans
				Turks

¹⁷ Geschiedenis verschilde niet significant van de correctie-intensieve examens.

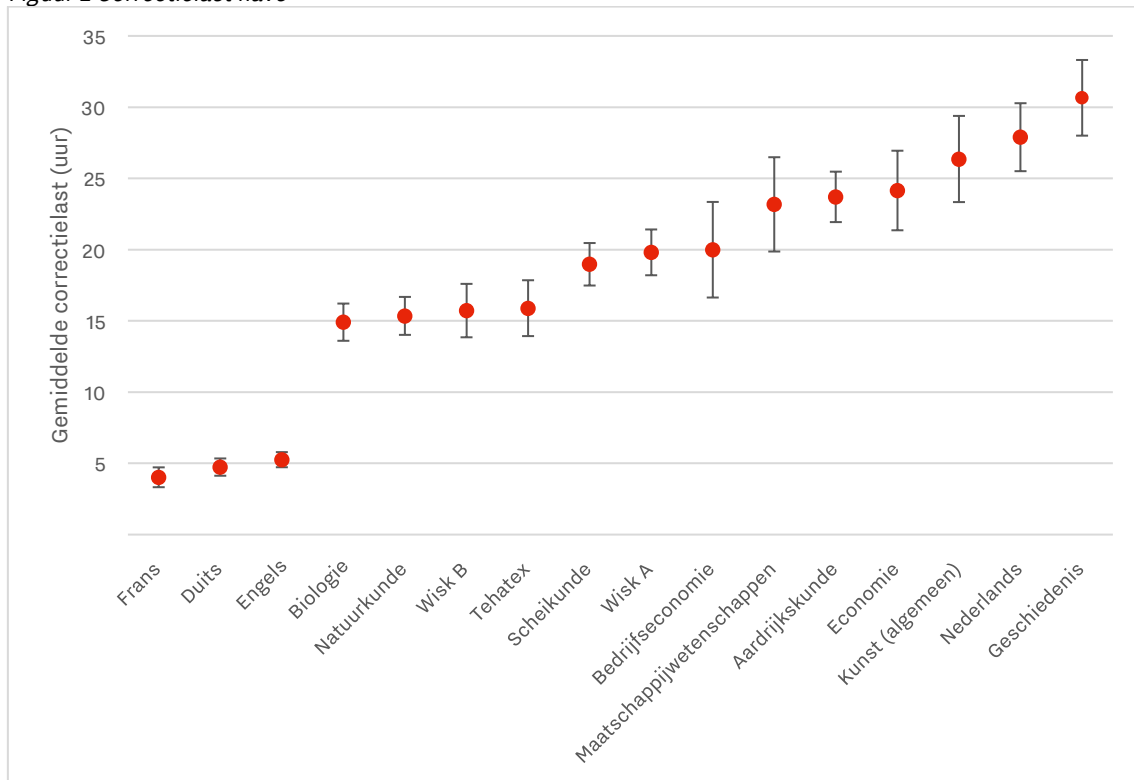
¹⁸ Aardrijkskunde verschilde niet significant van de correctie-intensieve examens.

¹⁹ Maatschappijkunde verschilde niet significant van de correctie-intensieve examens.

2.2.2 Havo

In figuur 2 is de gemiddelde correctielast voor de havo-examens weergegeven met een 95% betrouwbaarheidsinterval. Docenten hebben niet allemaal dezelfde correctielast. Daarom zijn spreidingsbalkjes weergegeven rondom het gemiddelde. Een kleine spreiding betekent dat docenten bij een examen ongeveer dezelfde correctielast rapporteren, terwijl een grote spreiding betekent dat er bij het examen grotere verschillen bestaan tussen de correctielast die docenten rapporteren.

Figuur 2 Correctielast havo

We hebben voor de havo-examens dezelfde analyse-systematiek gevolgd als voor vmbo (2.2.1). Uit deze analyse komen opnieuw vier clusters naar voren (zie tabel 2). Kunst, Nederlands en geschiedenis hebben de hoogste correctielast (ongeveer 25 uur). Onder de correctie-intensieve examens vallen maatschappijwetenschappen, aardrijkskunde en economie (20-25 uur). De minder correctie-intensieve examens zijn biologie, natuurkunde, wiskunde B, tehatex, scheikunde, wiskunde A en bedrijfseconomie (10-20 uur). De examens met de laagste correctielast zijn Frans, Duits en Engels (minder dan 6 uur). Verder blijken 7 examens niet in te delen in een cluster vanwege de te geringe respons.

Tabel 2 Indeling examens havo op basis van correctielast

Lage correctielast	Minder correctie-intensief	Correctie-intensief	Zeer correctie-intensief	Onbepaald
<6 uur	10-20 uur	20-25 uur	> 25 uur	-
Frans	Biologie	Maatschappijwetenschappen ²⁰	Kunst ²¹	Arabisch
Duits	Natuurkunde	Aardrijkskunde	Nederlands	Filosofie
Engels	Wiskunde B	Economie	Geschiedenis	Fries
	Tehatex			Muziek
	Scheikunde			Russisch
	Wiskunde A			Spaans
	Bedrijfseconomie ²²			Turks

²⁰ Maatschappijwetenschappen verschilde niet significant van de zeer correctie-intensieve examens.

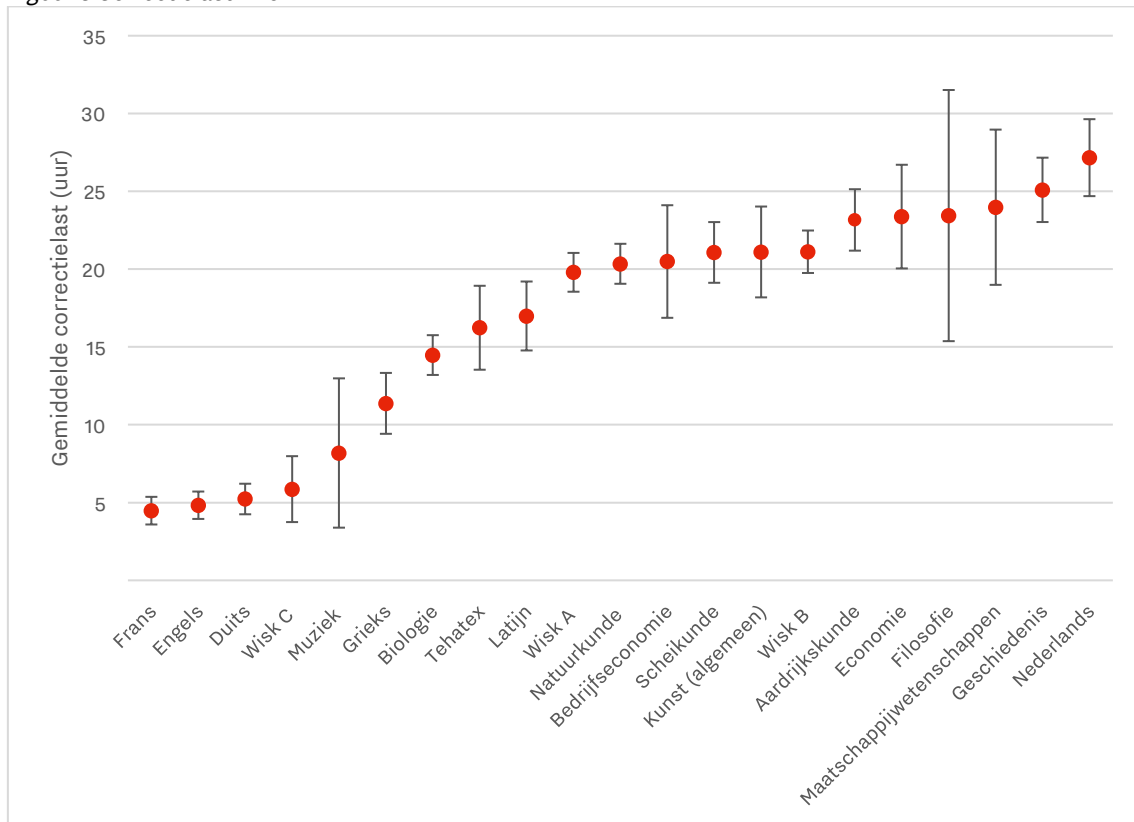
²¹ Kunst verschilde niet significant van de correctie-intensieve examens.

²² Bedrijfseconomie verschilde niet significant van de correctie-intensieve examens.

2.2.3 Vwo

In figuur 3 is de gemiddelde correctielast voor de vwo-examens weergegeven met een 95% betrouwbaarheidsinterval. Docenten hebben niet allemaal dezelfde correctielast. Daarom zijn spreidingsbalkjes weergegeven rondom het gemiddelde. Een kleine spreiding betekent dat docenten bij een examen ongeveer dezelfde correctielast rapporteren, terwijl een grote spreiding betekent dat er bij het examen grotere verschillen bestaan tussen de correctielast die docenten rapporteren.

Figuur 3 Correctielast vwo

We hebben voor de vwo-examens dezelfde analyse-systematiek gevolgd als voor vmbo (2.2.1) en havo (2.2.2). Ook uit deze analyse komen vier clusters naar voren (zie tabel 3). Filosofie is niet meegenomen in de analyse omdat de spreiding rondom de gemiddelde correctielast te groot was om filosofie betrouwbaar in te kunnen delen in een cluster. Opnieuw vallen geschiedenis en Nederlands onder de zeer correctie-intensieve examens (ongeveer 25 uur). Een grote groep examens kan aangeduid worden als correctie-intensief (20-24 uur): wiskunde A, natuurkunde, bedrijfseconomie, scheikunde, kunst, wiskunde B, aardrijkskunde, economie en maatschappijwetenschappen. Grieks, biologie, tehatex en Latijn zijn de minder correctie-intensieve examens (10-20 uur). Opnieuw zijn de moderne vreemde talen, ditmaal in combinatie met wiskunde C en muziek, de examens met de laagste correctielast (minder dan 6

uur). Verder blijken 6 examens niet in te delen in een cluster: filosofie vanwege de te grote spreiding en 5 andere vakken vanwege de te geringe respons.

Tabel 3 Indeling examens vwo op basis van correctielast

Lage correctielast	Minder correctie-intensief	Correctie-intensief	Zeer correctie-intensief	Onbepaald
< 6 uur	10-20 uur	20-25 uur	> 25 uur	-
Frans	Grieks	Wiskunde A	Geschiedenis ²³	Arabisch
Engels	Biologie	Natuurkunde	Nederlands	Filosofie
Duits	Tehatex	Bedrijfseconomie		Fries
Wiskunde C	Latijn	Scheikunde		Russisch
Muziek ²⁴		Kunst		Spaans
		Wiskunde B		Turks
		Aardrijkskunde ²⁵		
		Economie ²⁶		
		Maatschappijwetenschappen ²⁷		

2.3 Combinatie van examens

Docenten die de vragenlijst invulden, gaven door welk examen of welke examens ze nakijken. Van de 6304 docenten die de vragenlijst hebben ingevuld, keken 1740 docenten twee verschillende examens na; 227 docenten keken drie examens na; 41 docenten keken vier examens na; 7 docenten keken vijf examens na en 1 docent keek zes examens na. We hebben geanalyseerd welke combinaties van examens vaak voorkomen. In tabel BIII.7 in de bijlage staan de meest voorkomende 30 combinaties van examens weergegeven die 75% van alle genoemde combinaties afdekken. De meest frequente combinaties zijn examens van hetzelfde vak, maar van verschillende onderwijssoorten, bijvoorbeeld natuurkunde havo en natuurkunde vwo. Daarnaast zien we dat docenten wiskunde vaak meerdere varianten nakijken en dat bedrijfseconomie en economie vaak samengaan.

2.4 Ervaring

Daarnaast hebben we onderzocht of de verschillen in opgegeven correctielast tussen de examens te maken kunnen hebben met het aandeel docenten dat voor de eerste keer een examen corrigeert (mogelijk hebben zij meer tijd nodig dan docenten die al ervaring hebben met het nakijken van examens). Voor 521 docenten was het de eerste keer dat ze een examen nakeken. Er bleek geen significant verschil tussen de examens in het percentage docenten dat het CE voor de eerste keer corrigeert voor vmbo, havo en vwo. Dit betekent dat ervaring van de docenten geen invloed heeft op de analyse die hierboven beschreven is.

²³ Geschiedenis verschilde niet significant van de correctie-intensieve examens.

²⁴ Muziek verschilde niet significant van de minder correctie-intensieve examens.

²⁵ Aardrijkskunde verschilde niet significant van de zeer correctie-intensieve examens.

²⁶ Economie verschilde niet significant van de zeer correctie-intensieve examens.

²⁷ Maatschappijwetenschappen verschilde niet significant van de zeer correctie-intensieve examens.

2.5 Voorbereiding

Verder is uitgevraagd welke voorbereidingen docenten treffen op het correctiewerk en hoeveel tijd dat in beslag neemt. In bijlage III (Tabel BIII.5) staan deze gegevens voor ieder examen weergegeven, uitgesplitst per onderwijssoort. Het lijkt erop dat examens met een hoge correctielast, zoals kunst, geschiedenis en Nederlands, meer voorbereidingstijd vergen. Daarbij lijken examens met een lage correctielast, zoals de vreemde talen, minder voorbereidingstijd te vragen. In het algemeen lijkt het voorbereiden van vmbo-examens minder tijd te kosten dan havo- en vwo-examens.

2.6 Facilitering

Ook is gevraagd hoe de school de docent faciliteert als corrector (tabel BIII.6 in bijlage III). Ongeveer de helft van de docenten werd niet gefaciliteerd door de school voor het correctiewerk. Verder vonden we dat voor ongeveer een derde van de docenten de lessen aan examenkandidaten vervielen en dat ze geen andere taken hoefden uit te voeren in deze uren. Slechts een zeer klein percentage van de docenten werd op een andere manier gefaciliteerd door bijvoorbeeld vrijstelling van lessen aan niet-examenklassen of van niet-lesgebonden taken. Een aantal docenten gaf bij 'anders' aan dat de school een vast aantal taakuren bood om de examens te corrigeren en dat het bij hoge nood mogelijk was om meer vrijstelling te krijgen.

Bijlage I Vragenlijst correctielast eindexamens

1. Welk centraal examen of welke centrale examens in het eerste tijdvak keek u dit jaar als eerste corrector na?
2. Welk centraal examen dat u dit eerste tijdvak als eerste corrector nakeek nam in totaal de meeste nakijktijd in beslag? Het gaat om de nakijktijd van het examenwerk van al uw kandidaten bij dit examen bij elkaar opgeteld. Stel, de nakijktijd bij tien kandidaten Natuurkunde havo was acht uur, en de nakijktijd bij dertig kandidaten Scheikunde vwo was 25 uur. In dat geval selecteert u hier 'Scheikunde vwo'.
De nakijktijd slaat uitsluitend op de tijd dat u bezig was met het corrigeren van de examenwerken van alle kandidaten bij dit examen. Reken het volgende hier dus niet mee: zelf maken van het CE, uitwisseling met vakgenoten, bijwonen van de examenbespreking, overleg met de tweede corrector.
3. Heeft u in een eerder jaar al eens een centraal examen [Examen²⁸] nagekeken?
4. Heeft u ervaring als examiner met het corrigeren van schriftelijke centrale examens [Examen] bij Staatsexamens vo?
5. Heeft u ter voorbereiding op uw correctiewerk het centraal examen [Examen] in het eerste tijdvak dit jaar zelf gemaakt?
6. Heeft u ter voorbereiding op uw correctiewerk met vakgenoten antwoorden en/of de puntentoekenning besproken bij het centraal examen [Examen] in het eerste tijdvak?
Het overleg met de tweede corrector wordt hier niet bedoeld. Dit overleg komt later aan bod.
7. Heeft u dit jaar voor de eerste correctie van het centraal examen [Examen] de examenbespreking van de vakvereniging bijgewoond?
8. Hoeveel tijd nam de voorbereiding voor de correctie van het centraal examen [Examen] in het eerste tijdvak bij elkaar opgeteld ongeveer in beslag? Geef een schatting en rond af op halve uren.
Het gaat om – indien van toepassing – de tijd die u in totaal besteedde aan het:
 - zelf maken van het examen
 - uitwisselen over antwoorden en/of puntentoekenning met vakgenoten (dus niet het overleg met de tweede corrector)
 - bijwonen van een evt. examenbespreking van de vakvereniging.
9. Van hoeveel kandidaten voor het centraal examen [Examen] in het eerste tijdvak heeft u dit jaar als eerste corrector het examenwerk nagekeken? Voer alleen cijfers in.

²⁸ Het examen dat respondenten selecteren bij vraag 2 verschijnt automatisch bij de vervolgvragen.

10. Hoeveel tijd nam de eerste correctie van al uw kandidaten bij het centraal examen [Examen] in het eerste tijdvak in beslag? Rond af op halve uren (een halfuur = 0,5, drie uur = 3, tien uur = 10, etc.).

Het gaat om de nakijktijd bij de eerste correctie van al uw kandidaten van dit examen bij elkaar opgeteld. De nakijktijd slaat uitsluitend op de tijd dat u bezig was met het corrigeren van de examenwerken. Reken het volgende hier dus niet mee: zelf maken van het examen, uitwisseling met vakgenoten, bijwonen van de examenbespreking, overleg met de tweede corrector.

11. Hoe lang duurde dit jaar het overleg met de tweede corrector?

Het gaat om het overleg over uw kandidaten in het eerste tijdvak waarvoor u de eerste correctie deed voor het centraal examen [Examen].

12. Faciliteerde uw school u dit jaar bij uw activiteiten als eerste corrector voor het centraal examen [Examen] in het eerste tijdvak?

13. Wilt u tot slot nog iets opmerken over uw correctielast als eerste corrector?

Bijlage III – Resultaten per examen

Tabel BIII.1 Aantal respondenten per examen, uitgesplitst naar onderwijssoort (vmbo-gl/tl, havo en vwo)

	Vmbo			Havo			Vwo		
	Aantal docenten aangemeld bij Examenblad	Respons enquête	% Respons	Aantal docenten aangemeld bij Examenblad	Respons enquête	% Respons	Aantal docenten aangemeld bij Examenblad	Respons enquête	% Respons
Aardrijkskunde	861	70	8,1%	921	143	15,5%	801	141	17,6%
Arabisch	5	0	0,0%	7	0	0,0%	17	0	0,0%
Bedrijfseconomie				794	78	9,8%	679	51	7,5%
Beeldende vorming	686	158	23,0%						
Biologie	1406	153	10,9%	1032	198	19,2%	986	179	18,2%
Dans	10	3	30,0%						
Drama	54	3	5,6%						
Duits	975	105	10,8%	836	75	9,0%	856	90	10,5%
Economie	1382	153	11,1%	1156	105	9,1%	956	131	13,7%
Engels	1786	205	11,5%	1555	141	9,0%	1353	106	7,8%
Filosofie				99	9	9,1%	211	17	8,1%
Frans	425	26	6,1%	732	49	6,7%	780	49	6,3%
Fries	3	1	33,3%	6	0	0,0%	4	0	0,0%
Geschiedenis	1028	162	15,8%	1145	253	22,1%	929	168	18,1%
Grieks							378	47	12,4%
Kunst				598	70	11,7%	547	65	11,9%
Latijn							494	77	15,6%
Maatschappijkunde/-wetenschappen	339	31	9,1%	331	41	12,4%	267	35	13,1%
Muziek	112	7	5,7%	158	9	5,7%	151	19	12,6%
Nask I	1047	149	14,2%						
Nask II	699	47	6,7%						
Natuurkunde				850	125	14,7%	938	289	30,8%
Nederlands	1844	235		1625	242	14,9%	1384	221	16,0%
Russisch				4	0	0,0%	11	0	0,0%
Scheikunde				940	177	18,8%	947	161	17,0%
Spaans	65	2	3,1%	114	5	4,4%	143	6	4,2%

	Vmbo			Havo			Vwo		
	Aantal docenten aangemeld bij Examenblad	Respons enquête	% Respons	Aantal docenten aangemeld bij Examenblad	Respons enquête	% Respons	Aantal docenten aangemeld bij Examenblad	Respons enquête	% Respons
Tehatex				319	60	18,8%	249	30	12,0%
Turks				6	0	0,0%	4	0	0,0%
Wiskunde A				1036	231	22,3%	1197	221	18,5%
Wiskunde B				1497	79	5,3%	1158	256	22,1%
Wiskunde C							456	21	4,6%
Wiskunde	1739	321	18,5%						

Tabel BIII.2 Gegevens over correctielast per examen voor vmbo-gl/tl

Examen	Aantal examenkandidaten	Nakijktijd 1e correctie per kandidaat in min.	Overleg 2e corrector in uur	Correctielast (totale nakijktijd + overleg)
Aardrijkskunde	26,80	27,83	1,18	12,37
Arabisch	²⁹ -	-	-	-
Beeldende vakken	22,89	37,77	1,80	14,72
Biologie	31,30	20,33	1,01	11,24
Dans	-	-	-	-
Drama	-	-	-	-
Duits	26,25	11,95	0,61	4,82
Economie	35,66	23,03	1,36	14,30
Engels	37,07	8,58	0,67	5,00
Frans	14,77	14,14	0,32	3,22
Fries	-	-	-	-
Geschiedenis	29,02	25,84	0,92	12,03
Maatschappijkunde	33,61	25,17	1,15	12,62
Muziek	-	-	-	-
Nask 1	19,71	28,91	1,00	9,57
Nask 2	14,60	22,88	,71	5,37
Nederlands	37,25	29,90	1,68	18,76
Spaans	-	-	-	-
Turks	-	-	-	-
Wiskunde	31,46	22,81	1,17	11,99

²⁹ Bij vakken met '-' is de respons te klein om betrouwbare cijfers weer te geven.

Tabel BIII.3 Gegevens over correctielast per examen voor havo

Examen	Aantal examenkandidaten	Nakijktijd 1e correctie per kandidaat in min.	Overleg 2e corrector in uur	Correctielast (totale nakijktijd + overleg) in uur
Aardrijkskunde	33,27	44,95	1,33	23,70
Arabisch	³⁰ -	-	-	-
Bedrijfseconomie	29,81	40,74	1,35	19,99
Biologie	30,13	29,32	1,29	14,91
Duits	24,81	11,77	0,38	4,74
Economie	38,73	37,04	1,61	24,15
Engels	42,40	7,51	0,46	5,26
Filosofie	-	-	-	-
Frans	20,12	11,15	0,44	4,02
Fries	-	-	-	-
Geschiedenis	36,08	51,48	1,91	30,65
Kunst	24,10	67,05	1,91	26,36
Maatschappij- wetenschappen	31,27	46,09	1,52	23,18
Muziek	-	-	-	-
Natuurkunde	23,34	39,51	1,15	15,35
Nederlands	43,60	37,46	1,21	27,89
Russisch	-	-	-	-
Scheikunde	28,63	40,89	1,31	18,97
Spaans	-	-	-	-
Tehatex	18,15	52,41	1,82	15,89
Turks	-	-	-	-
Wiskunde a	32,55	35,79	1,18	19,81
Wiskunde b	20,62	45,09	1,39	15,72

³⁰ Bij vakken met '-' is de respons te klein om betrouwbare cijfers weer te geven.

Tabel BIII.4 Gegevens over correctielast per examen voor vwo

Examen	Aantal examenkandidaten	Nakijktijd 1e correctie per kandidaat in min.	Overleg 2e corrector in uur	Correctielast in uur (totale nakijktijd + overleg)
Aardrijkskunde	27,54	50,99	1,50	23,16
Arabisch	-. ³¹	-	-	-
Bedrijfseconomie	26,59	45,46	1,75	20,49
Biologie	27,98	29,60	1,49	14,48
Duits	26,73	10,99	0,46	5,23
Economie	29,30	45,53	1,76	23,37
Engels	35,05	7,46	0,73	4,83
Filosofie	22,82	57,52	3,91	23,44
Frans	26,51	10,64	0,43	4,48
Fries	-	-	-	-
Geschiedenis	26,83	55,58	1,43	25,10
Griekse taal en cultuur	12,72	62,37	1,07	11,37
Kunst	18,65	71,63	1,55	21,10
Latijnse taal en cultuur	20,48	54,72	1,13	16,99
Maatschappijwetenschappen	23,00	64,40	1,77	23,98
Muziek	8,16	49,51	3,29	8,18
Natuurkunde	27,86	43,66	1,46	20,34
Nederlands	36,75	43,85	1,48	27,16
Russisch	-	-	-	-
Scheikunde	31,83	39,39	1,61	21,07
Spaans	-	-	-	-
Tehatex	15,53	62,68	1,64	16,23
Turks	-	-	-	-
Wiskunde a	25,75	45,27	1,60	19,80
Wiskunde b	22,78	55,07	1,33	21,12
Wiskunde c	4,33	86,98	,55	5,86

³¹ Bij vakken met '-' is de respons te klein om betrouwbare cijfers weer te geven.

Tabel BIII.5 Voorbereiding per examen, uitgesplitst naar onderwijssoort (vmbo-gl/tl, havo en vwo)

Examen	Examen zelf gemaakt (%ja)			Antwoorden uitwisselen (%ja)			Examenbespreking bijgewoond (%ja)			Gemiddelde voorbereidingstijd in uur		
	Vmbo	Havo	Vwo	Vmbo	Havo	Vwo	Vmbo	Havo	Vwo	Vmbo	Havo	Vwo
Aardrijkskunde	87,1	81,8	79,4	77,1	86,0	81,6	17,1	26,6	31,9	4,95	7,75	6,36
Bedrijfseconomie		87,2	90,2		69,2	72,5		30,8	27,5		5,96	7,85
Bevo	65,8			68,4			25,9			5,41		
Biologie	87,6	86,4	92,7	80,4	78,3	77,1	17,0	45,5	45,3		6,28	5,91
Duits	91,4	90,7	88,9	63,8	62,7	72,2	3,8	5,3	5,6	2,40	3,20	3,31
Economie	88,2	83,8	85,5	66,7	80,0	71,8	26,1	27,6	27,5	5,29	7,14	7,11
Engels	79,5	75,9	77,4	65,9	72,3	53,8	2,4	0,7	0	2,48	2,83	2,61
Filosofie		66,7	41,2		77,8	58,8		55,6	52,9		9,38	4,47
Frans	88,5	91,8	41,2	34,6	42,9	51,0	0	4,1	8,2	1,74	3,01	2,73
Geschiedenis	82,7	72,7	53,0	73,5	81,4	76,2	14,2	16,2	13,1	5,38	10,26	8,07
Grieks			72,3			55,3			38,3			3,89
Kunst		67,1	66,2		81,4	67,7		41,4	55,4		11,07	11,06
Latijn			57,1			71,4			37,7			6,69
Maatschappijkunde/-wetenschappen	83,9	68,3	68,6	74,2	73,2	74,3	9,7	17,1	25,7	3,38	6,23	8,00
Muziek	100	77,8	84,2	71,4	66,7	57,9	42,9	77,8	73,7	3,57	5,06	4,55
Nask I	89,9			59,7			10,7			3,42		
Nask II	93,6			42,6			19,1			3,18		
Natuurkunde		72,0	74,7		53,6	64,7		31,2	30,4		5,04	5,57
Nederlands	77,9	86,8	82,8	86,0	85,1	78,7	2,6	4,1	2,3	6,42	9,61	8,54
Scheikunde		88,1	90,1		68,9	70,2		32,2	39,8		6,11	6,10
Tehatex		68,3	63,3		60,0	66,7		36,7	30,0		5,61	6,27
Wiskunde A		84,0	81,4		62,8	61,5		3,0	2,3		4,85	5,03
Wiskunde B		86,1	87,9		48,1	59,8		5,1	5,1		4,69	5,72
Wiskunde C			81,0			38,1			0			2,69
Wiskunde	86,6			79,8			4,0			3,39		

Tabel BIII.6 Facilitering per examen, uitgesplitst naar onderwijssoort (vmbo-gl/tl, havo en vwo)

Examen	Lessen examenklassen vervielen & geen andere taken (%ja)			Vrijstelling lessen niet-examenklassen (%ja)			Vrijstelling niet-lesgebonden taken (%ja)			% Geen facilitering		
	Vmbo	Havo	Vwo	Vmbo	Havo	Vwo	Vmbo	Havo	Vwo	Vmbo	Havo	Vwo
Aardrijkskunde	38,6	35,7	27,7	7,1	7,7	4,3	0	1,4	2,1	47,1	53,1	61,7
Bedrijfseconomie		29,5	39,2		1,3	3,9		1,3	2,0		59,0	49,0
Bevo	31,6			6,3			2,5			53,8		
Biologie	42,5	36,9	37,4	0,7	2,5	2,2	0	1,5	0	48,4	52,0	48,6
Duits	66,7	29,3	32,2	4,8	0	1,1	1,0	0	0		61,3	62,2
Economie	37,9	38,1	41,2	5,2	1,9	3,8	0	1,9	1,5	47,1	50,5	46,6
Engels	38,0	38,3	41,2	2,9	0	1,9	0	1,4	1,9	58,6	55,3	50,0
Filosofie		33,3	47,1		11,1	5,9		0	0		44,4	41,2
Frans	38,5	18,4	34,7	0	0	0	0	0	2,0	61,5	73,5	65,3
Geschiedenis	37,7	28,9	32,7	0,6	4,0	2,4	1,9	0,8	0,6	54,9	60,5	61,3
Grieks			19,1			4,3			0			59,6
Kunst		32,9	24,6		15,7	9,2		0	4,6		45,7	60,0
Latijn			32,5			9,1			0			55,8
Maatschappijkunde/-wetenschappen	48,4	46,3	37,1	9,7	2,4	2,9	6,5	0	0	32,3	46,3	57,1
Muziek	57,1	55,6	36,8	0	0	5,3	0	0	0	42,9	44,4	52,6
Nask I	42,3			4,0			1,3			46,3		
Nask II	44,7			2,1			2,1			44,7		
Natuurkunde		45,6	40,1		0,8	2,4		2,4	0		42,4	47,8
Nederlands	46,0	28,1	33,0	5,1	3,7	3,6	1,3	1,7	2,3	40,4	60,7	54,3
Scheikunde		31,6	32,3		2,3	1,9		0	1,2		54,8	49,1
Tehatex		28,3	26,7		1,7	0		1,7	3,3		63,3	63,3
Wiskunde A		41,1	33,5		2,2	3,2		0,9	0,9		51,5	52,0
Wiskunde B		44,3	34,8		3,8	1,8		2,5	0,8		39,2	53,5
Wiskunde C			42,9			0			9,5			47,6
Wiskunde	45,2					2,5	0,6			45,8		

Tabel BIII.7 De 75 procent meest voorkomende combinaties van examens.³²

Combinatie	Frequentie	%	Cumulatief %
natuurkunde havo, natuurkunde vwo	144	7%	7%
geschiedenis havo, geschiedenis vwo	121	6%	13%
scheikunde havo, scheikunde vwo	119	6%	19%
Nederlands havo, Nederlands vwo	117	6%	25%
biologie havo, biologie vwo	105	5%	30%
aardrijkskunde havo, aardrijkskunde vwo	104	5%	35%
Engels havo, Engels vwo	88	4%	40%
economie havo, economie vwo	69	3%	43%
wiskunde A havo, wiskunde A vwo	62	3%	46%
wiskunde A havo, wiskunde B havo	57	3%	49%
Duits havo, Duits vwo	56	3%	52%
wiskunde A havo, wiskunde B vwo	50	2%	54%
bedrijfseconomie havo, bedrijfseconomie vwo	48	2%	57%
wiskunde A vwo, wiskunde B vwo	39	2%	58%
wiskunde B havo, wiskunde B vwo	34	2%	60%
wiskunde A vwo, wiskunde C vwo	33	2%	62%
Frans havo, Frans vwo	30	1%	63%
wiskunde A vwo, wiskunde B havo	30	1%	65%
kunst havo, kunst vwo	26	1%	66%
maatschappijwetenschappen havo, maatschappijwetenschappen vwo	25	1%	67%
Grieks vwo, Latijn vwo	21	1%	68%
wiskunde A havo, wiskunde B havo, wiskunde B vwo	18	1%	69%
biologie vmbo-gl/tl, biologie havo	17	1%	70%
nask I vmbo-gl/tl, nask II vmbo-gl/tl	17	1%	71%
bedrijfseconomie havo, economie havo	17	1%	72%
tehatex havo, tehatex vwo	16	1%	73%
wiskunde A havo, wiskunde A vwo, wiskunde C vwo	16	1%	73%
geschiedenis vmbo-gl/tl, geschiedenis havo	15	1%	74%
wiskunde A vwo, wiskunde B havo, wiskunde B vwo	15	1%	75%

³² Gebaseerd op de enquêtevraag 'Welk centraal examen of welke centrale examens in het eerste tijdvak keek u dit jaar als eerste corrector na?'

CAOP
Postbus 556, 2501 CN Den Haag
Lange Voorhout 13, 2514 EA Den Haag

Bel of mail voor info: Jordi Vermeulen
070-376 5765
j.vermeulen@caop.nl